

‘Ecologische verkenning noordzijde Pelinckbos’

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van de Flora- en faunawet*

Colofon

Titel: 'Ecologische verkenning noordzijde Pelinckbos'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van de Flora- en faunawet

Projectcode: 10-386

Status: Conceptrapport

Datum: 3 februari 2011

Auteur: Drs. I. (Iwan) Veeman en Ing. M. (Martijn) Bunschoek

Veldonderzoek: Ing. M. (Marco) van der Sluis

Eindredactie: Ing. M. (Marco) van der Sluis

Opdrachtgever: Gemeente Assen

Contactpersoon: Dhr. R. Lindeboom

EcoGroen Advies BV
Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2011)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Veeman I. & M. Bunschoek (2011). 'Ecologische verkenning noordzijde Pelinckbos'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van de Flora- en faunawet. Rapport 10-386 EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet	2
2	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	3
2.1	Toetsingskader	3
2.2	Onderzoeksmethodiek	3
2.3	Flora en vegetatie	4
2.4	Vleermuizen	4
2.5	Overige zoogdieren	5
2.6	Broedvogels	6
2.7	Amfibieën	7
2.8	Overige soortgroepen	7
3	Geraadpleegde bronnen	9

Bijlage

I	Wettelijk kader
II	Inventarisatiekaart broedvogels
III	Inventarisatiekaart vleermuizen (boomholten)
IV	Inventarisatiekaart Das
V	Overzicht onderzoeksgebieden

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

Voorliggend verkennend ecologisch onderzoek is uitgevoerd voor gemeente Assen (contactpersoon dhr. R. Lindeboom). Het ecologische onderzoek is noodzakelijk vanwege de beoogde aanpassing van het traject van de N371 ten westen van Assen. De vraag is of deze aanpassing een bedreiging vormt voor beschermde flora en fauna in het Pelinckbos.

De Flora- en Faunawet verplicht vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de geplande ingreep en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- In het onderzoeksgebied komen de laag beschermde Koningsvaren en mogelijk Brede wespenorchis voor. Er worden geen andere beschermde soorten verwacht;
- In het onderzoeksgebied zijn diverse potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Aanwezige lanen in dit bos vormen bovendien mogelijke vliegroutes. Het nieuwe wegtracé doorsnijdt echter geen voor vleermuizen onmisbare structuren;
- In het onderzoeksgebied zijn vaste verblijfplaatsen van algemeen voorkomende, laag beschermde, zoogdiersoorten te verwachten. In het Pelinckbos komt Eekhoorn voor en lijken potenties voor Boommarter. Verder is een verlaten burcht van de strikt beschermde Das aangetroffen. Vooralsnog is er geen aanleiding om schade aan strikt beschermde grondgebonden zoogdieren te verwachten;
- In het noordelijk deel van het Pelinckbos zijn enkele (potentiële) nesten van jaarrond beschermde vogelsoorten aangetroffen. Vermoedelijk betreft het nesten van Havik en/of Buizerd. Daarnaast is het niet uitgesloten dat in bosgebied soorten als Ransuil en Sperwer broeden. Naar verwachting is de functionaliteit van de aangetroffen jaarrond beschermde nesten niet in het geding met het verleggen van de rondweg. De gevonden nesten liggen op enige afstand van het beoogde wegtraject, er is eventueel alternatieve broedgelegenheid en zowel Buizerd als Havik zijn soort met een groot territorium. Behalve genoemde soorten zijn in het onderzochte gebied ook (algemene) broedvogels van bos en agrarisch gebied te verwachten;
- Het onderzoeksgebied vormt geschikt overwinteringsgebied voor amfibieën. In een poel ten zuiden van het onderzochte gebied zijn waarnemingen bekend van de middelhoog beschermde Alpenwatersalamander. Hier en in andere wateren nabij het onderzoeksgebied komen lokaal mogelijk ook de strikt beschermde Heikikker en Poelkikker voor. De aanleg van een weg kan een doorsnijding vormen tussen omliggende voortplantingswateren in het agrarische gebied en overwinteringsbiotoop;
- Er zijn geen reptielen of beschermde vissen en ongewervelden aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen voor deze soortgroepen ontbreken en negatieve effecten op beschermde soorten zijn niet aan de orde.

Nader onderzoek en mitigerende maatregelen

- In 2011 wordt nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezige beschermde planten en dieren in het Pelinckbos. Met de resultaten hiervan en nadere informatie over de detaillering van de weg kunnen scherpere uitspraken worden gedaan over de eventuele effecten van de aanpassing van het traject van de N371. Vanuit het oogpunt van de Flora- en faunawet is vermoedelijk de meeste aandacht gevraagd voor de aanwezige amfibieën, broedvogels en zoogdieren;
- Voor een goed beeld van de mogelijke effecten op aanwezige jaarrond beschermde nesten is het van belang wat de ligging is van de jaarrond beschermde nesten en uiteraard welke soorten het betreft. Aan de hand van de biotoopeisen, de uitwijkmogelijkheden en de mate en aard van de verstoring kan vervolgens een inschatting worden gemaakt van het effect. Op basis van de in het veld verzamelde waarnemingen tot dusver verwachten we vooralsnog geen onoverkomelijke effecten;
- Om zekerheid te verkrijgen over de aan- of afwezigheid van de middelhoog beschermde Alpenwatersalamander en de strikt beschermde Poelkikker en Heikikker binnen de invloedssfeer van de plannen is het noodzakelijk om een aanvullend onderzoek uit te voeren in de wateren in aangrenzend gebied. Dit onderzoek kan het beste worden uitgevoerd in de periode dat de amfibieën zich in het (voortplantings)water bevinden en/of veel kooractiviteit ten gehore brengen. Heikikker en Alpenwatersalamander zijn vroeg actief (maart/april), Poelkikker wat later (mei/juni);
- Bij de beoogde plannen verdwijnen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën. Het overtreden van verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet is hier voor laag beschermde soorten echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen geldt;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na eind juli of het onderzoeksgebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

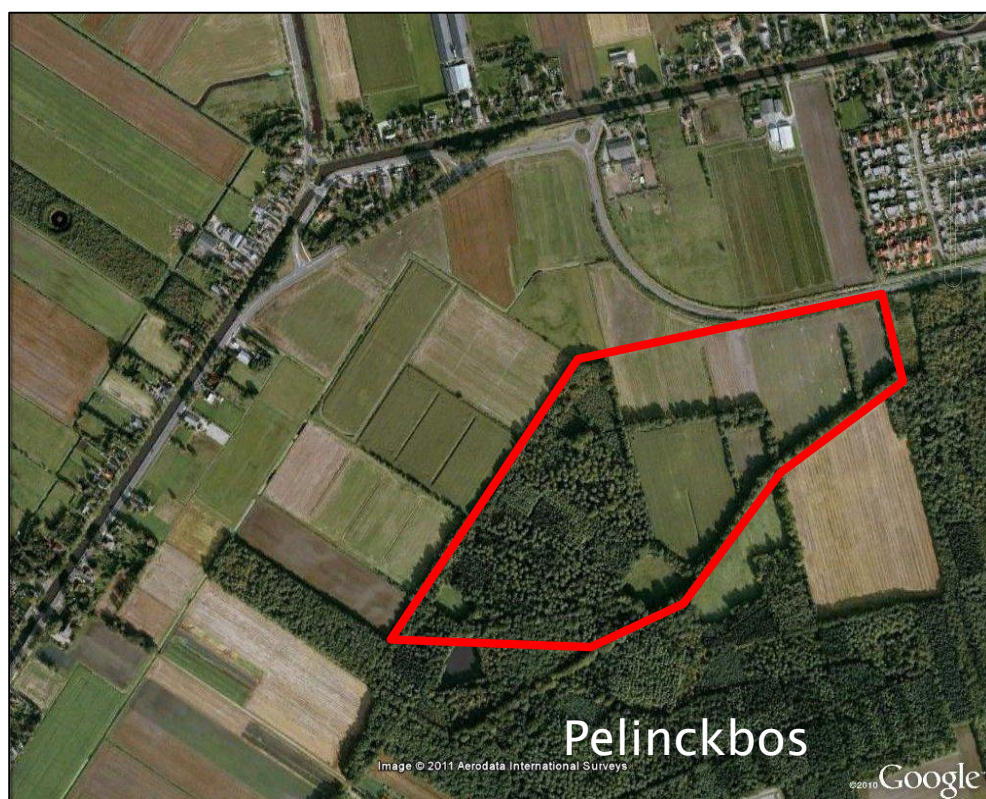
Voorliggende ecologische verkenning is uitgevoerd voor de gemeente Assen (contactpersoon dhr. R. Lindeboom). Het ecologische onderzoek is noodzakelijk vanwege plannen om het tracé van de N371 aan te passen, waardoor deze weg dichterbij het Pelinckbos komt te liggen.

De Flora- en faunawet verplicht vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten. In de voorliggende verkenning wordt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, ingeschat welke consequenties de wegaanpassing kan hebben op beschermde flora en fauna in het Pelinckbos (zie bijlage I).

1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

Het onderzoeksgebied is gelegen aan de westkant van Assen. In dit gebied spelen diverse ontwikkelingen. Eén van die ontwikkelingen betreft het verleggen van het tracé van de N371. Voorliggende rapportage beperkt zich tot deze maatregel, waarvan de precieze uitwerking overigens nog niet vaststaat. Het idee bestaat om het nieuwe traject met geluidswal langs het Pelinckbos te situeren. Overigens krijgt voorliggend onderzoek in 2011 een meer diepgaand vervolg.

Voor het brede scala aan ontwikkelingen is een groter aangrenzend gebied (zie bijlage V) in 2008 door Buro Bakker onderzocht op beschermde flora en fauna.

Figuur 1: Ligging van het onderzoeksgebied ten westen van Assen (Bron kaartondergrond: Google Earth).

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische verkenning is gebaseerd op één locatiebezoek in het najaar van 2010 en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 3 Geraadpleegde bronnen).

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en eventuele beperkingen voor de tracé-aanpassing vanuit de soortenbescherming is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 2).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de mogelijke effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen.

2 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

2.1 Toetsingskader

De Flora- en faunawet verplicht een ieder die ruimtelijke ingrepen of andere activiteiten wil ontplooiën, na te gaan in hoeverre dit negatieve effecten kan hebben op van nature in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten - ongeacht of deze beschermd zijn of niet. De zorgplicht van artikel 2 uit de Flora- en faunawet stelt dat optredende negatieve effecten zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd dienen te worden. Voor schade aan juridisch zwaarder beschermde soorten kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet bij het Ministerie van EL&I noodzakelijk zijn.

Aangepaste beoordeling ontheffingen Flora- en faunawet

Tot voor kort was het noodzakelijk voor het verwijderen, verstoren of beschadigen van een vaste verblijfplaats van zwaarder beschermde soorten een ontheffing op de Flora- en faunawet aan te vragen. Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling van ontheffingsaanvragen van de Flora- en faunawet voor ruimtelijke ingrepen aangepast. Sinds 26 augustus van dat jaar wordt daardoor gewerkt volgens een nieuw stroomschema (zie bijlage I) en is het in veel gevallen niet meer noodzakelijk om een ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen (Dienst regelingen 2009a).

Voor soorten van tabel 1 geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen sowieso al een automatische vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet.

Voor tabel 2 soorten zijn drie opties mogelijk:

- 1) Werken volgens de eisen van een goedgekeurde Gedragscode Flora- en faunawet;
- 2) Het aanvragen van een reguliere ontheffing;
- 3) Het opstellen van een ecologisch werkprotocol indien aangetoond kan worden dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort behouden blijft.

Overigens is het in de eerste twee gevallen ook noodzakelijk om een op de situatie toegesneden ecologisch werkprotocol op te stellen.

Voor tabel 3 soorten en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn twee opties mogelijk:

- 1) Het aanvragen van een reguliere ontheffing;
- 2) Het opstellen van een ecologisch werkprotocol indien aangetoond kan worden dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort behouden blijft en dat de soort binnen het leefgebied succesvol kan (blijven) overwinteren, foerageren en/of voortplanten tijdens en na uitvoering van de plannen.

Hierbij geldt voor het aanvragen van ontheffing dat ook een ecologisch werkprotocol opgesteld moet worden waarin de te nemen mitigerende maatregelen beschreven worden.

2.2 Onderzoeksmethodiek

Op 3 oktober 2010 heeft een veldbezoek plaatsgevonden in het in figuur 1 weergegeven onderzoeksgebied. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (zogenaamde tabel 2- en 3-soorten). Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid,

bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 3 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement, een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht.

2.3 Flora en vegetatie

Het onderzochte gebied bestaat voornamelijk uit naaldbos (met name Grove den en Lariks) dat doorsneden wordt door een aantal oudere laanbeplantingen bestaande uit Beuken. Het oostelijk deel van het gebied kenmerkt zich door kleinschalige agrarische percelen en enkele laanbeplantingen van Beuk en Zomereik. In de struiklaag van de lanen groeit Wilde Lijsterbes, in de kruidlaag groeit veel Gewone braam. In een greppel langs één van de lanen is de laag beschermde Koningsvaren (tabel 1-soort) aangetroffen. Omdat geschikt biotoop aanwezig is kan in het zomerseizoen naar verwachting lokaal ook de laag beschermde Brede wespenorchis worden aangetroffen.

Zwaardere beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen en deze worden op basis van de aangetroffen biotopen ook niet verwacht. Bovendien vinden de fysieke ingrepen met betrekking tot de weg plaats buiten het Pelinckbos, in landbouwgebied met geringe botanische waarde. Bovendien geldt voor laag beschermde flora automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen, waardoor het nemen van vervolgstappen zelfs bij schade aan deze soorten niet verplicht is.

2.4 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Potentiële verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etcetera.

Bomen

Op basis van de biotoopkenmerken kan het Pelinckbos van waarde zijn voor boombewonende soorten als Rosse vleermuis, Baardvleermuis, Gewone grootoorvleermuis en Watervleermuis. Er zijn zeker 15 bomen aangetroffen waarin holten zijn aangetroffen die in gebruik kunnen zijn als verblijfplaats van vleermuizen (zie kaartbijlage II). Er worden overigens geen bomen met holten gekapt. De functionaliteit van aanwezige verblijfplaatsen is vermoedelijk ook niet in het geding als gevolg van de wegaanleg en het gebruik ervan. Daarbij weegt mee dat er in het Pelinckbos veel uitwijkmogelijkheden zijn en een netwerk van verblijfplaatsen voorhanden blijft, als één verblijfplaats minder geschikt zou worden of verdwijnt.

Bebouwing

In het in 2010 onderzochte gebied ontbreekt bebouwing waardoor de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwde bewonende vleermuissoorten kan worden uitgesloten.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute.

Naar verwachting zijn de laanbeplantingen aan de oostzijde van het Pelinckbos van belang als vliegroute voor vleermuizen. Het in 2011 nog uit te voeren onderzoek zal hierover meer duidelijkheid geven. Omdat de bestaande opgaande structuren gehandhaafd blijven zijn de migratiemogelijkheden van vleermuizen in het Pelinckbos niet in het geding.

Potentieel foerageergebied

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Naar verwachting is het Pelinckbos van groot belang voor foeragerende vleermuizen. De aanleg van de weg heeft, mits in combinatie met een geluidwal, naar verwachting geen negatief effect op foeragerende dieren binnen het Pelinckbos. Effecten van straat- en autoverlichting zullen dan immers niet het Pelinckbos binnendringen. Een rijk begroeide geluidwal kan bovendien ook een functie vervullen ter oriëntatie en als foerageergebied.

Het agrarische gebied ten noorden van het Pelinckbos is in de huidige situatie beperkt van belang voor foeragerende vleermuizen vanwege het relatief open karakter. Van de plannen zijn dan ook geen substantiële effecten te verwachten op foeragerende vleermuizen.

2.5 Overige zoogdieren

Das

Tijdens het veldonderzoek is in het Pelinckbos een oude, niet bewoonde, dassenburcht vastgesteld (zie kaartbijlage IV). De Das is een strikt beschermde (tabel 3) soort. Omdat ook geen prenten, graafsporen of mestputjes in het onderzoeksgebied zijn gevonden, is voor deze soort geen nadere actie gevraagd.

Eekhoorn

Buiten het onderzochte deel van het Pelinckbos komt Eekhoorn voor¹. Omdat er geen kap plaatsvindt in het bos zijn er geen vaste verblijfplaatsen van Eekhoorn in het geding.

Boommarter

Een soort waarvan geen waarnemingen bekend zijn, maar die wel aandacht zal krijgen bij het onderzoek in 2011, is Boommarter. De soort heeft een voorkeur voor oude bossen (m.n. Beuk) en heeft verblijfplaatsen in bomen. Op een aantal plaatsen in Drenthe is de soort bekend (o.a. Drents Friese Wold) en omdat de soort een verborgen levenswijze heeft bestaat de mogelijkheid dat nieuwe vindplaatsen worden ontdekt. Oude lanen in het Pelinckbos kunnen geschikt leefgebied vormen, boomholten zijn er in elk geval. Het agrarische gebied waar de weg is gesitueerd is voor Boommarter overigens minder aantrekkelijk waardoor eventuele effecten beperkt zullen blijven.

Overige zoogdieren

Andere strikt beschermde soorten worden niet verwacht op basis van biotoop en bekende verspreidingsgegevens. Binnen het onderzoeksgebied zijn naar verwachting wel vaste verblijfplaatsen van laag beschermde (tabel 1-soorten) zoogdieren als Bosmuis, Wezel, Bunzing, Hermelijn, Tweekleurige bosspitsmuis, Woelrat, Veldmuis, Dwergmuis, Huisspitsmuis, Konijn, Rosse woelmuis, Mol en Egel aanwezig. Daarnaast komen Ree en Haas voor in het gebied. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.

¹ Mondelinge mededeling passant Pelinckbos tijdens het veldonderzoek.

2.6 Broedvogels

Aangezien voorliggende rapportage voor een belangrijk deel berust op een eenmalig veldonderzoek in het najaar, is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van het uitgevoerde veldbezoeken in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (verspreidingsatlassen en internet) en expert judgement is echter wel een uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

In augustus 2009 is door het Ministerie van LNV de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' uitgebracht, waarin is aangegeven welke nestplaatsen en hun functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespendif, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Als nesten van genoemde soorten worden aangetroffen dient een omgevingscheck te worden uitgevoerd. Een deskundige moet dan vaststellen of er voor de soort een vervangende, potentiële nestlocatie en/of foerageergebied te vinden is in de omgeving. Als dat niet het geval is dient er een alternatieve nestlocatie en/of foerageergebied te worden aangeboden. Indien dat ook niet mogelijk is dient er ontheffing te worden aangevraagd.

Tijdens het onderzoek is extra aandacht uitgegaan naar genoemde soorten. In het Pelinckbos zijn enkele (potentiële) nesten van jaarrond beschermde vogelsoorten aangetroffen. Vermoedelijk betreft het nesten van Havik en/of Buizerd. Daarnaast is het niet uitgesloten dat in bosgebied soorten als Ransuil en Sperwer broeden.

Als gevolg van de aanleg van de weg verdwijnt een deel van het agrarische gebied. Voor met name Buizerd -een soort die veel foerageert in agrarisch gebied - betekent dat enig verlies aan foerageergebied. Van verlies aan onmisbaar foerageergebied lijkt geen sprake omdat het areaalverlies klein is en de soort een groot foerageergebied (ca. 100 ha) heeft. Een aspect dat van invloed kan zijn op de functionaliteit van de nestplaatsen in het Pelinckbos is een toenemen geluidsbelasting als gevolg van het verkeer. Hoewel we niet over geluidsberekeningen beschikken wordt ingeschat dat dit effect op de aangetroffen nesten beperkt zal zijn, gezien de ligging op enige afstand van het geplande wegtraject. De gevoeligheid verschilt per soort. Buizerd is toleranter voor een verhoogde geluidsbelasting dan Havik.

Omdat het bos behouden blijft en er binnen het Pelinckbos uitwijkmogelijkheden zijn voor boombewonende uilen en roofvogels wordt niet verwacht dat de functionaliteit van aanwezige territoria in het geding is met de wijziging van het traject. Mocht een bestaande nestlocatie van Buizerd ongeschikt worden - dit lijkt hier overigens niet het geval - dan kan de soort immers uitwijken. Hoewel vaak wordt gesuggereerd dat Buizerd bij de nestbouw afhankelijk is van aanwezige oude roofvogelnesten blijkt dit in de praktijk geenszins het geval Bijlsma (1996). De soort kan dus een nieuw nest bouwen, mits daarvoor geschikte locaties voorhanden zijn binnen het territorium.

Overige soorten

In het Pelinckbos zijn broedvogelsoorten te verwachten als Glanskop, Boomkruiper, Boomklever, Grote bonte specht, Kuifmees, Zwarte mees, Goudhaan, Holenduif, Zwartkop, Tjiftjaf, Fitis, Bosuil en Appelvink. In het aangrenzende open akkerbouwgebied worden kenmerkende soorten verwacht als Kievit, Veldleeuwerik (Rode lijst), Graspieper (Rode lijst), Gele kwikstaart (Rode lijst) en Roodborsttapuit. Langs de tussenliggende kavelsloten kunnen soorten als Meerkoet, Bosrietzanger en Wilde eend worden verwacht.

Alle broedvogels zijn gedurende hun broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor verstoring tijdens de broedseizoen van een vogel wordt

geen ontheffing verleend. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige geschikte broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden.

Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen. Indien blijkt dat broedvogels afwezig zijn is het ook mogelijk om binnen de broedperiode van vogels aan te vangen met de werkzaamheden.

2.7 Amfibieën

Strikt beschermde soorten

Onder andere in een poel in het Pelinckbos zijn waarnemingen van de middelhoog beschermde Alpenwatersalamander (FFW tabel 2-soort) bekend (database NDFF/ van Uchelen 2010). Het voorkomen van deze soort binnen de invloedsfeer van de wegaanleg is niet op voorhand uit te sluiten. Mogelijk komen lokaal ook de strikt beschermde Heikikker en Poelkikker (tabel 3-soorten) voor. In het agrarisch gebied tussen de Drentsche Hoofdvaart en het Pelinckbos zijn namelijk waarnemingen bekend (van Uchelen 2010).

Het Pelinckbos kan voor Alpenwatersalamander, Poelkikker en Heikikker fungeren als overwinteringsgebied. De sloten in het agrarisch gebied ten noorden van het onderzochte gebied vormen mogelijk voortplantingsgebied. De aanleg van een weg kan een doorsnijding vormen tussen voortplantingswateren en het Pelinckbos als overwinteringsbiotoop. Hiermee kan de functionaliteit van het leefgebied in het geding zijn en kunnen ook verkeersslachtoffers vallen.

Om zekerheid te verkrijgen over de aan- of afwezigheid van de middelhoog beschermde Alpenwatersalamander en de strikt beschermde Poelkikker en Heikikker binnen de invloedsfeer van de plannen is het noodzakelijk om een aanvullend onderzoek uit te voeren. Het is lastig om amfibieën 's winters te onderzoeken omdat zij dan verscholen zitten en inactief zijn. Onderzoek naar amfibieën kan in deze situatie dan ook het beste worden uitgevoerd in de periode dat de amfibieën zich in het (voortplantings)water bevinden en/of veel kooractiviteit ten gehore brengen. Voor de Heikikker is de beste periode voor inventarisatie maart t/m begin april, voor de Alpenwatersalamander maart t/m augustus en voor de Poelkikker is dit de periode mei tot en met juli. De focus dient met name te liggen op het agrarisch gebied ten noorden van het onderzoeksgebied.

Laag beschermde soorten

Binnen het onderzochte gebied is voortplanting en overwintering te verwachten van enkele algemene en laag beschermde amfibieënsoorten als Bruine kikker, Bastaardkikker, Kleine watersalamander en Gewone pad (tabel 1-soorten). Genoemde soorten overwinteren (m.u.v. Bastaardkikker) grotendeels op het land in ruigtes en onder beplanting in de omgeving.

Voor bovengenoemde laag beschermde amfibieën geldt overigens automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze laag beschermde amfibieën niet aan de orde is.

2.8 Overige soortgroepen

In de directe omgeving van het onderzoeksgebied zijn alleen algemene niet-beschermde vissoorten aangetroffen en/of bekend (Buro Bakker 2008/Brouwer *et al* 2008). Beschermde vissoorten zijn niet vastgesteld en worden ook niet verwacht. Gezien de terreingesteldheid van het onderzoeksgebied en bekende

ecogroen advies

verspreidingsgegevens, kan verder worden geconcludeerd dat er geen reptielen en beschermde dagvlinders, libellen en overige ongewervelden aanwezig of te verwachten zijn.

3 Geraadpleegde bronnen

- Bijlsma, R. (1996). Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels.
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Brouwer, T. B. Crombaghs, A. Dijkstra, A.J. Scheper & P.P. Schollemma (2008). Vissenatlas Groningen - Drenthe; Verspreiding van zoetwatervissen in Groningen en Drenthe (periode 1980 - 2007). Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Buro Bakker 2008, Toetsing Flora- en faunawet voor de geplande gebiedsontwikkeling rondom de Norgerbrug in Assen.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Database NDFF Gemeente Assen
- Dienst Regelingen (2009a) Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b) Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Hustings, F.J. & J.W. Vergeer (red.), 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels (1998-2000). KNNV-Uitgeverij.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- Uchelen, E. van (2010). Amfibieën en reptielen in Drenthe; voorkomen en levenswijze. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- www.waarneming.nl

BIJLAGE

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

- 1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóór laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

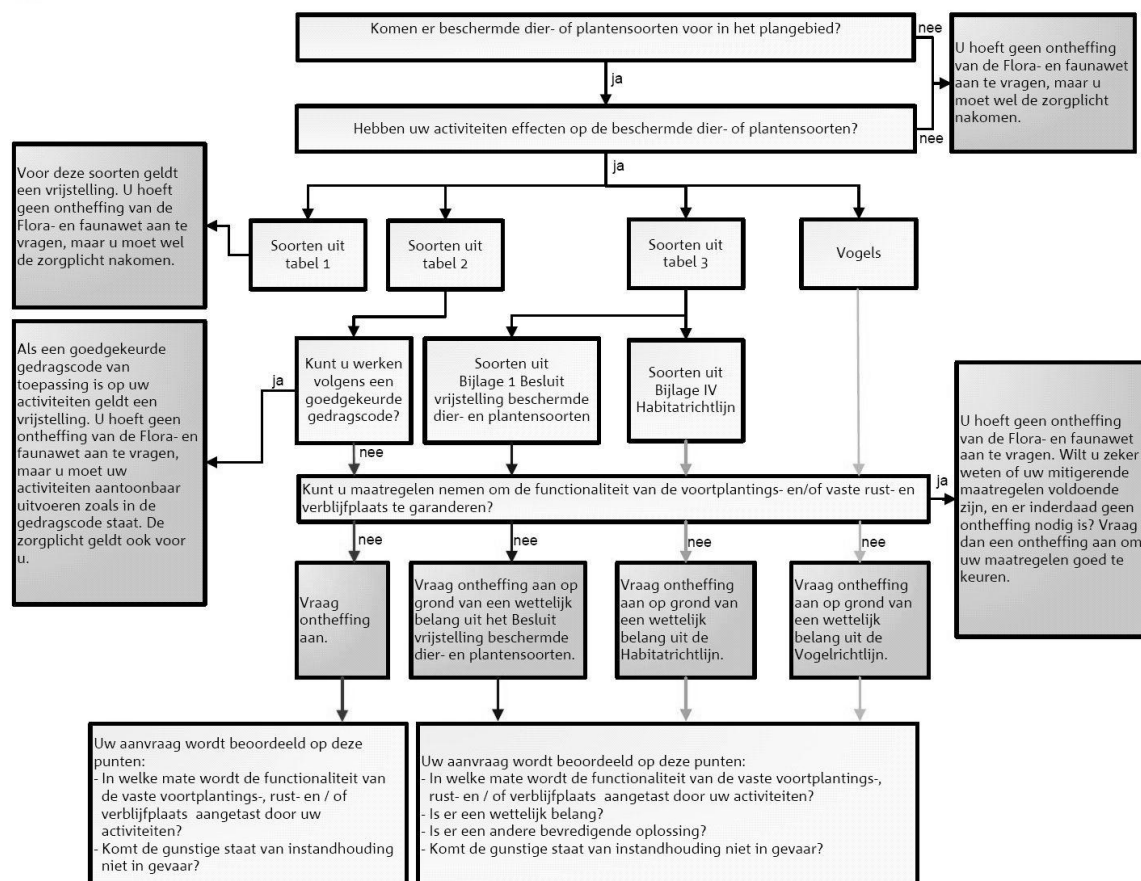
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels².

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

² In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

BIJLAGE II: INVENTARISATIEKAART BROEDVOGELS

BIJLAGE III: INVENTARISATIEKAART VLEERMUIZEN (BOOMHOLTEN)

BIJLAGE IV: INVENTARISATIEKAART DAS

BIJLAGE V: KAART ONDERZOEKSGBIEDEN

